

לשהינהו עד אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן –

Let them linger until after פסח, and use them with not their kind

OVERVIEW

The גמרא asks why did רב rule that יסורו בפסח ישברו; seemingly we can hold them until after פסח and then use them to cook foods that are מינו of the חמץ which is absorbed in these pots, since רב maintains that חמץ לאחר זמנו if it is not נותן טעם (there is only a משהו of חמץ in the mixture). תוספות clarifies the question.

תוספות asks:

תימה לרבינו יצחק נהי דסבירא לן דטעמא דחמץ בקדירה חשיב משהו¹ -

The ר"י is astounded! Granted that we maintain that the taste of the חמץ which is absorbed in the pot is considered miniscule, the reason for this is -

שאינו רגילין להשתמש הרבה ביחד² -

That it is not usual to use a lot of חמץ at one time, therefore since only a משהו is expelled it becomes בטל בס' and therefore seemingly it should be בטל, but -

מכל מקום הא תנן³ אין מבטלין איסור לכתחלה⁴ ואפילו איסורא דרבנן⁵ אין מבטלין -

Nevertheless, we learnt in a משנה that one is not permitted initially to annul an איסור, and we are not permitted to be מבטל even an מדרבנן איסור. תוספות proves that the rule of לכתחלה אין מבטלין איסור applies even to an דרבנן -

דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם שאסרו עד ששים⁶ -

For it this were not so (but rather לכתחלה איסור דרבנן) what did the חכמים accomplish with their enactment that חמץ is up to sixty times מין בשאינו מינו יותר than the amount of איסור -

הואיל שיכול להוסיף ולבטל האיסור⁷ -

¹ Only a משהו of חמץ will be expelled from the pot when it is used, so certainly there will be sixty times more חמץ than חמץ the חמץ will not be טעם (נותן טעם).

² Seemingly תוספות means that when you cook חמץ there is usually very little חמץ; most of the pot consists of soup and other ingredients (think of chicken soup with noodles or kneidlach)

³ תרומות פ"ה מ"ט.

⁴ If an איסור accidentally became mixed with חמץ the mixture is permitted if it is not טעם (or בטל בס'); however initially one may not take an איסור and put it into חמץ so that it should become בטל. Here we are taking the חמץ (which is לכתחלה) and inserting it into חמץ; we are מבטל איסור לכתחלה.

⁵ In this case of הפסח חמץ שעבר עליו הפסח (even though that ר' יהודה agrees with רב that it is מדאורייתא, nevertheless) the absorbed חמץ is נטל"פ (since it is an אימו בן יומו) therefore the איסור to cook in it is only מדרבנן (if we assume מותר).

⁶ See תוס' הרשב"א where it seems that [by מין בשאינו מינו it is מדאורייתא only if there is a פרס and חמץ were מתקן that it requires כזית בכדי אכילת פרס and] by מין בשאינו מינו it is מדאורייתא and the רבנן were מתקן that it requires כזית בכדי אכילת פרס; what did the חכמים accomplish since we can always add more חמץ and be מבטל. See 'Thinking it over' # 1.

⁷ The question remains how can we use these pots and be מבטל the לכתחלה איסור! What is the גמרא's question?!

– **Since one is capable of adding more היתר and be מבטל the איסור in 'ס**

anticipates a difficulty:

ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל⁸ לתנור ביום טוב -

And this is not similar to the case of branches which fell off from a palm tree and fell into an oven during יו"ט; where the rule is –

שמרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן (ביצה דף ד,ב) -

He adds more prepared wood (so that the עצי היתר are בטל ברוב to the היתר) **and he burns** all the wood (the היתר and איסור). We see that we are מבטל an לכתחלה

responds; the two cases are not comparable -

דהתם איסור מוקצה אין לו שורש מן התורה⁹ אבל מידי דאית ליה שורש מן התורה לא -

For there by the wood the איסור of מוקצה has no source (root) in the תורה; however something which has a שורש מן התורה (like חמץ) it is not permitted to be this מבטל לכתחלה. How can the גמרא ask that we should use these pots after פסח and be מבטל איסור לכתחלה?

answers:

ומפרש הרב רבינו יוסף הואיל ואיכא תרתי לטיבותא -

And explained (the reason why we can be מבטל the לכתחלה in this case is) **since there are two causes to be lenient**; firstly -

שהוא נותן טעם לפגם ומשהו שלא במינו¹⁰ בכהאי גוונא מבטלין -

That the absorbed חמץ is נטל"פ **and** secondly there is only a משהו חמץ that is mixed into a **שלא במינו** (it is not טעם); **in such a case** we may be מבטל an איסור לכתחלה.

cautions:

ולדבריו צריך לומר דהכי פירושו וליעבד שלא במינו -

And according to the explanation of ה"ר יוסף, **it is necessary to say and qualify the meaning** of the גמרא's question **שלא במינו**; the question was limited only -

אי סבירא ליה לרב¹¹ נותן טעם לפגם מותר -

If רב maintains מותר נטל"פ; however if רב maintains that נטל"פ is אסור, there can be no

⁸ Anything that was attached to the ground on יו"ט and became separated on יו"ט is מוקצה and may not be used on יו"ט. The איסור of מוקצה is (only) מדרבנן.

⁹ The איסור מוקצה was created solely by the רבנן.

¹⁰ Each one of these two reasons (נטל"פ and משהו במינו) would make the mixture בדיעבד מותר, when these two reasons combine in one case; it is מותר לבטל איסור even לכתחלה. See שמואל.

¹¹ See previous תוס' ד"ה אמר [TIE footnote # 3], where רבא was unsure whether רב maintains אסור or מותר נטל"פ.

question that we should leave the pots until after פסח and use them since אין מבטלין איסור שלא במינו (נטל"פ אסור since תרתי לטיבותא and there is no לתחלה).

אין מבטלין איסור לכתחלה offers another explanation why we are not concerned for תוספות

ורבינו יצחק מפרש דכיון שהקדירות של חרס הן -

And the ר"י explains that since these are earthenware pots -

אם יהיו אסורין ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד¹² -

If they should remain אסור (אין מבטלין איסור לכתחלה) and there is no remedy for them, this is considered בדיעבד and therefore it should be permitted to cook לתחלה in these pots with שאינו מינו –

anticipates a difficulty: תוספות

ואף על גב דלענין איסור קדירה שאין בת יומא אסרינן לה אף על פי שאין לה תקנה -

And even though regarding an earthenware pot which is not a בן יומו, we forbid using this pot, even though there is no remedy (it cannot be *koshered*); why is it that by an אין בין יומו we do not consider it בדיעבד (even though תקנה להם אין) and by קדירות בפסח we consider it בדיעבד?!

replies: תוספות

משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו¹³ -

Because there by a יומא בת קדירה אינה בת יומא **it absorbed much איסור** (therefore we cannot be מתיר it לכתחלה); **however here** by חמץ **there is only a משהו** (of חמץ absorbed in the pot) -

והואיל ושלא במינו הוא יכול לבטל וכדיעבד דמי:

So since we will be using it with a במינו **it can become בטל and it is like דיעבד.**

SUMMARY

One may be מבטל an איסור לכתחלה if there is לטיבותא (it is נטל"פ and only a משהו איסור). Alternately one may be מבטל איסור לכתחלה if otherwise the pot will not be able to be used (provided that there was only a miniscule amount of איסור).

THINKING IT OVER

1. תוספות proves that אין מבטלין איסור לכתחלה applies even to an איסור דרבנן, for otherwise what did the חכמים accomplish with their איסור since we can always add

¹² See (הא') TIE 'Thinking it over' # 1). תוד"ה אמר (see previous תוס' כד, ב ד"ה בין (הא'))

¹³ See footnote # 2.

איסור דרבנן as is ¹⁴ Seemingly they accomplished that the איסור the מבטל and be היתר (before we choose to add היתר) is אסור. ¹⁵ What is תוספות proof?!¹⁶

2. Can we coordinate the two answers in this תוספות (ה"ר יוסף and the ר"י) with the two answers in the previous רב אמר רב תוס' ד"ה אמר רב?¹⁷

¹⁴ See footnote # 6.

¹⁵ Can we ask what did the תורה accomplish by making something אסור since מה"ת we can be מבטל this לכתחלה?!
The same seemingly applies to an איסור דרבנן.

¹⁶ See שפת אמת.

¹⁷ See ראש יוסף.